

26. Сутність та особливості страхової діяльності в умовах ринкових відносин

Ірина Яценко, Тамара Говорущко

Національний університет харчових технологій

Вступ. На сучасному етапі поглиблення ринкової трансформації та структурної перебудови національної економіки дедалі більшого значення набувають такі елементи господарювання, які б сприяли створенню оптимальних умов для підприємницької діяльності. До них належить страхування, яке в багатьох країнах світу розглядається як могутній стабілізаційний фактор та суттєве джерело забезпечення довгострокових інвестицій в економіку держави.

Матеріали і методи. Тлумачення цього терміна дається в Законі України "Про страхування": "Страхування - це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним

законодавством за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій)". У законі зафіксовано головну мету страхування - захист майнових інтересів фізичних та юридичних осіб. Отже, страхування є, насамперед, системою економічних відносин між конкретними суб'єктами господарювання, де, з одного боку, виступають страховики, а з іншого – страхувальники [1].

Результати. В умовах ринку страхування стає не тільки методом захисту страхувальників від руйнівних стихійних лих, але і засобом убезпечення від несприятливих змін ринкової кон'юнктури, що можуть негативно впливати на господарсько-фінансову діяльність суб'єктів та добробут населення.

Страхування має такі характерні риси, які виділяють його з інших економічних категорій:

1. наявність двох сторін: страховика і страхувальника;
2. цільове призначення створюваних грошових фондів та їх витрати лише на покриття втрат в завчасно обумовлених випадках;
3. замкнутість перерозподільних відносин між учасниками страхування;
4. часовий і міжтериторіальний розподіл ресурсів;
5. еквівалентність відносин, тобто поверненість платежів, оскільки вони призначені для виплат спільноті страхувальників.

Економічна сутність страхування проявляється в його функціях, які обумовлюють суспільне призначення даної категорії. Страхування виконує такі основні функції:

1. ризикова, так як страхування пов'язане з ризиковим характером виробництва. В рамках дії ризикової функції здійснюється перерозподіл грошової форми вартості серед учасників страхування у зв'язку з наслідками випадкових страхових подій;

2. попереджувальна функція. Значна частина перерозподільних відносин пов'язана з функціонуванням попереджувальних заходів по зменшенню страхових ризиків. Разом з тим організація цих відносин часто залежить від рівня захищеності майна і життя страхувальників, від настання страхової події;

3. заощаджувальна функція. Довгострокові види страхування є засобом накопичення населенням коштів до настання певної події в їх житті аж до закінчення строку страхування.

Сучасні економісти відзначають, що страхування, як економічна категорія, включає такі основні елементи: ризикові обставини, ситуація ризику, вартість (оцінка) об'єкта страхування, страхова подія, страхова сума, страховий внесок, страховий випадок, витрати (збиток) страхувальника, страхова виплата.

У ринковій економіці страхування здійснюється на комерційних засадах (за винятком державного соціального страхування), виступаючи важливим напрямом підприємницької діяльності. Так, страхові компанії шляхом реалізації страхових послуг, з одного боку, забезпечують соціальний ефект у суспільстві — страховий захист добробуту людства, а з іншого — займаються комерційною діяльністю, яка дає прибуток. Джерелом прибутку страховика є доходи від страхової діяльності, від розміщення тимчасово вільних коштів в об'єкти виробничої та невиробничої сфер діяльності, банківські депозити, акції, облигації тощо. З цієї позиції страхування можна розглядати як вид діяльності (бізнесу).

Роль страхування в ринковій економіці полягає у:

- забезпеченні стабілізації відтворювального процесу та економічної стабільності в суспільстві;

- оптимізації ресурсів, що спрямовані на організацію економічної безпеки;
- раціоналізації формування та використання коштів, призначених для здійснення соціальних програм;
- створенні додаткових джерел ресурсів для інвестування векономіку країни [2].

Страхові компанії відіграють велику роль у стимулюванні господарської активності учасників ринку, який створює конкурентне середовище, що викликає потужну психологічну мотивацію їх економічної діяльності. Страхування насамперед створює для всіх учасників рівні права, можливість отримати вигоду, надає впевненості в розвитку бізнесу. Втакомуаспекті страхування можна розглядати як форму фінансового посередництва, яка забезпечує формування та цільове використання спеціальних грошових фондів [3].

Висновки. Отже, страхування є конче необхідним, щоб забезпечити економічне життя суспільства, а також допомогти окремим особам упоратися з наслідками несприятливих подій. Воно має значний потенціал, ефективне використання якого дає можливість розмішувати ресурси суспільства в оптимальний спосіб, забезпечуючи при цьому захист майнових інтересів осіб, підтримання соціально-економічної стабільності у суспільстві. Тому розвиток страхування, як сукупність перерозподільних відносин між страховиком і страхувальником, є досить важливим і актуальним в ринковій економіці.

Література

- 1) Про страхування: Закон України [прийнято ВРУ 7 березня 1996 р. №86/96]. – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96%D0%B2%D1%80>
- 2) Козьменко О.В. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації: монографія/О.В. Козьменко, С.М. Козьменко, Т.А. Васильєва. – Суми, 2011. – 388 с.
- 3) Бойко Л.О. Проблемні питання розвитку страхового ринку України//Вісник соціально-економічних досліджень -2012 -№3 ч.2-с.137-143.